

At gøre sin pligt

Han kalder sig selv en brun dansker og har oplevet at blive bedømt på sin farve og etniske baggrund. For 10 år siden var han uønsket på ventilationshold 4617 i Helsingør.

Nu er Kamal Qureshi medlem af Folketinget for SF.

Af: Lissen Jacobsen

I 1994 var han hovedperson i en af FADLs principielle og vigtige sager. Den handlede om diskrimination af to pakistanske medicinstuderende der havde søgt ansættelse på et hjemmehold. Dengang var det ikke ualmindeligt at holdene ansatte personer som de kendte og kunne lide i forvejen – altså en form for nepotisme. Efter denne sag, som blev kaldt Helsingør-sagen, blev der indført nye regler om lodtrækning mellem nye lige kvalificerede ansøgere på holdene. Det var en langvarig og besværlig sag, der tappede kræfter og optog meget af Københavns Kredsforenings arbejdstid fra november 1993 og nogle måneder ind i 1994.

10 år efter fortæller Kamal Qureshi, at sagen uden tvivl har været medvirkende til, at han begyndte at tænke i mere politiske baner. Han havde dog ikke gjort sig klart, at han ville ende med at blive talsmand for etniske minoriteter i Folketinget - hvor han i øvrigt lige så

naturligt arbejder på det sundheds-politiske område. Sagen var ikke særlig behagelig for den unge lægestuderende, som følte sin ære gået meget nær og aldrig havde troet, at han skulle opleve diskrimination i lægeverdenen.

- Man tror ikke, at racediskrimination går ud over veluddannede mennesker, som taler dansk og er vokset op og uddannet i Danmark. Man tror snarere at racediskrimination sker i forhold til indvandrere, der ikke kan sproget ordentligt og i øvrigt ikke klarer sig særlig godt. Men sådan var det altså ikke. For det var helt tydeligt, at Shabbir Ahmed og jeg ikke fik de ledige pladser, fordi vi var pakistanere. - Da jeg begyndte som stud. med. mente jeg, at jeg havde vist, at jeg kunne noget. Jeg havde gået på Tårnby Gymnasium, hvor jeg havde været med til at starte SOS Racisme, var rusvejleder og med i Medicinerrådet. Jeg ville bare være almindelig og som alle andre, men blev alligevel dømt på farve og kultur. Så der er en vedvarende en kamp, der skal tages

- for at mine børn får bedre muligheder for en ligeværdig behandling.
- Kort fortalt så søgte jeg stillingen som ventilatør efter at have set en annonce i MOK. Jeg havde allerede en tilsvarende stilling og var også underviser, men ville gerne have det her oveni. Jeg blev ringet op af holdlederen, der spurgte: "er du pakistansk? Så kan vi ikke ansætte dig. Familien ønsker ikke en etnisk ventilatør". Shabbir fik også afslag. Det var ren racisme, og jeg klagede til FADL. Da jeg så annoncen igen, blev jeg først rigtig gal. Jeg ville ikke finde mig i at blive sorteret fra uden en faglig begrundelse. FADL gav mig al mulig opbakning, også på et stormøde der blev holdt med de involverede parter. Hillerød Sygehus, der havde ansat det pågældende ventilationshold, tilbød mig et andet job, hvis jeg trak mig ud af sagen, men det ville jeg bestemt ikke.
- Det er måske forståeligt, at en familie under pres med et alvorligt sygt barn kan stille urimelige krav, men det må en

arbejdsgiver altså ikke. I dette tilfælde blev holdlederen familiens forlængede arm, og det samme gælder sygehusets ledelse. Sagen endte med, at hele holdet blev nedlagt, og samarbejdet med Hillerød Sygehus om den pågældende patient ophørte.

Stærkt socialt engagement

- Jeg var nødt til at tage den kamp op. Jeg mener, at vi har en forpligtelse til at løfte vores egne opgaver og tage de tæv, der måtte følge med. Så er der i det mindste håb om, at andre efterfølgende kan undgå dem - eksempelvis ens børn. Sagen lærte mig at stå fast ved mine principper og satte gang i min politiske interesse. Jeg opdagede faktisk, at der slet ingen lovgivning var imod diskrimination på arbejdsmarkedet. Vi startede Lægefaglig Forening Etniske Minoriteter på Panum, og i 1996 blev den første lov om forbud mod diskrimination på arbejdspladsen vedtaget af Folketinget.

Den brune dansker - som han selv siger flere gange - havde ikke før oplevet racisme i Danmark, hvor han har boet siden sin tidlige barndom. Kamal voksede op i et villakvarter i Tårnby, hvor hans fremmedartede familie med fem børn vakte nysgerrighed, men heller ikke andet. Han er født i Pakistan for 33 år siden - af forældre født i Indien. Forældrene var flygtet til Pakistan ved statens oprettelse i 1947 og havde ikke haft de samme privilegerede vilkår, som Kamal og hans søkende fik. Hans far boede en tid i flygtningelejr og ernærede sig som gadesælger. Faren var et af de mange børn, der ligesom i dag lever af de håndører, man kan tjene ved at sælge småting på gaderne. Forældrene var ikke akademikere, men der var aldrig tvivl om, at Kamal skulle have en ordentlig uddannelse, da han fik muligheden. Sit sociale engagement har han haft lige siden barndommen. Hans far pegede altid på, hvor privilegeret han var. Når de

besøgte Pakistan, sagde faderen altid, når de så tiggende børn: "Kamal, det her kunne have været dig. Men du har fået nogle privilegier, og dem skal du bruge - altid. Ikke for din egen glædes eller vindings skyld, men fordi man simpelt hen skylder at udnytte sine evner og muligheder. Går man mødt i seng, skal man tænke på dem, der ikke gør. Kan man noget, så skal man få noget ud af det - ikke mindst for at kunne gøre noget for andre".

- Jeg føler faktisk, at jeg ikke har haft noget valg. Muligheden for bare at træde ud og kun tænke på sig selv - tage et sabbatår - rejse rundt - slappe af, den har aldrig været til stede. Sådan gør man bare ikke. Det er vores kultur, ikke noget religiøst, fortæller Kamal. Han taler varmt om sin fars store indflydelse på ham - og sørgmodigt om hans alt for tidlige død i 2000.

Hans far nåede akkurat at opleve, at Kamal blev færdig som læge, men ikke at han blev medlem af Folketinget. Faderens

død blev en traumatisk oplevelse for den unge, nyuddannede læge.

På en rejse til Pakistan fik faren en blodprop. Kamal tog beslutningen om ikke at tage derned over hals og hoved, da man i Pakistan ikke mente, at der var nogen umiddelbar fare.

- Jeg var lige blevet færdig som læge i januar 2000 og skulle til at begynde min turnus. To dage før får jeg at vide, at min far er blevet syg. Jeg vælger at blive hjemme og begynde på turnus. Tre dage efter dør min far, og jeg tager derned. Bagefter oplevede jeg det, som at jeg var blevet for dansk, siden jeg ikke straks tog af sted, og jeg føler i dag, at jeg svigtede hele min pakistanske families forventninger - og det mener de også, det er jeg ikke i tvivl om. Lige siden har jeg følt, at jeg har bevæget mig mellem disse to punkter: At være til stede som søn, bror og læge i min familie - og at være til stede og leve op til forventningerne ude i det danske samfund.

Ingen helt

At leve op til forventninger spiller en meget stor rolle i Kamals liv. Ikke kun andres forventninger - men i lige så høj grad sine egne. Det sidder i ham, at man skal gøre sin pligt. Yde noget hvor man

kan. Være der hvor der er brug for én. Man må træde i karakter.

- Det slog fuldstændig benene væk under mig, at min far døde, og jeg ikke havde været der. Men jeg kørte på for fuld fart i tre måneder uden at gøre mig det klart. Pludselig brød jeg sammen og måtte sygemelde mig i en måned. Jeg måtte have psykologhjælp, og det var faktisk ekstremt nyttigt. Mine tanker var som en rodet uldtot, der blev redt ud. Siden har han gjort sit bedste for at være der, hvor der er mest brug for ham. Han kan ikke bare læne sig tilbage og synes, at "lige her" er godt nok. Det hænger blandt andet sammen med, at han tager sit lægeløfte ekstremt alvorligt - og han tror på, at det gør læger generelt. Hvorfor ellers blive læge?

Af samme årsag arbejdede Kamal en måned på et hospital i Østjerusalem under krigen i Irak. Udover arbejdet på hospitalets skadestue, var han med til at få sygetransporter bugseret forbi de israelske grænsevagter, igennem checkpointen i Gaza og frem til hospitalet. Det tog normalt lang tid, hvis det overhovedet lykkedes. Men for en repræsentant for Folkekirkens Nødhjælp, som er læge, folketingsmedlem og har dansk pas, lykkedes det som regel. Kamal anså det dog ikke for farligt:

Sagen om de to lægestuderende med pakistansk baggrund, der blev afvist som ventilatører - ikke blot af familien, men også af holdlederen - slugte mange ressourcer i Københavns Kredsforening i det halve år, den foregik fra oktober 1993 til april 1994. Den sluttede med at samarbejdet med Hillerød Sygehus om dette hold ophørte, nedlægning af holdet samt eksklusion fra FADLs af holdlederen. Hermed ruller bolden i FADLs første og til dato største sag om racediskriminering.

Her er sagens forløb kort fortalt:

Racerent VT-hold!

Hele den spagede og pinlige sag begynder den 13. oktober 1993 med en annonce i MOK. VT-hold 4617 i Helsinge søger to nye ventilatører fra 1. december. Den 22. oktober har kun to lægestuderende - Kamal Qureshi og Shabbir Ahmed - søgt de to jobs. De er begge objektivt kvalificerede, og derfor overlader Vagtbureauet ansøgningerne til holdlederen.

Han forelægger telefonisk ansøgningerne til forældrene.

Ifølge holdlederen ønsker forældrene til patienten ikke at ansætte de to ansøgere. Holdlederen påtager sig at agere som forældrenes forlængede arm og afviser telefonisk de to studerende med den specifikke begrundelse, at de er pakistanere. Holdlederen giver dermed stik imod reglerne forældrene indflydelse på, hvem der skal være med på holdet og dette medfører tillige diskriminering. Det er en overtrædelse af "Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv."

Holdlederen anmoder Vagtbureauet om genannoncering af stillingerne, som automatisk bevilges uden at der sættes spørgsmålstegn ved hvorfor. Da Kamal Qureshi den 27. oktober ser stillingerne genannonceret i MOK, protesterer han sammen med Shabbir Ahmed over for kredsforeningens formand, som dagen efter meddeler vagtsouschefen, at afvisningerne er i strid med indsuppleringsreglerne. Souschefen taler med forældrene, der hævder, at de ikke har afvist ansøgerne, men blot ønsker flere at vælge imellem. Holdlederen pålægges ikke at indsupplere for sagen er afklaret, og en skriftlig redegørelse fra ham afventes.

3. november har Kamal Qureshi et indlæg i MOK under overskriften "Forældres krav: Racerent Hjemme VT-hold!". Holdlederen refereres for at have tilkendegivet, at han har fået lov til at indsupplere uden om de afviste ansøgere. Flere redegørelser ventes nu fra holdlederen om blandt andet forældrenes indblanding i afvisningerne og om holdleder-

- den ulykkelige historie om VT-HOLD 4617

Af: Lissen Jacobsen

ens og holdets grundlag for at mene, at forældrene ikke ønsker ventilatorer af udenlandsk herkomst.

Et ekstraordinært bestyrelsesmøde i Københavns Kredsforening fastslår, at afvisningen af de to kvalificerede ansøgere er i strid med loven, og bestyrelsen beslutter at indsupplere Kamal Qureshi og Shabbir Ahmed på holdet. Bestyrelsen overtager fra dette tidspunkt sagen fra Vagtbureauet.

Pinlig samtale

Vagtsouschefen arrangerer kort efter den 8. december en ansættelsessamtale, hvor familien, holdlederen, nogle holdmedlemmer, to observatører fra Repræsentantskabet - og de to ansøgere deltager. Efter dette møde optages Shabbir Ahmed, mens Qureshi beskyldes for at have udvist modvilje og manglende interesse for patienten og afvises. Den skriftlige afvisning er underskrevet af alle holdmedlemmer, også de tre der ikke var til stede. Københavns Kredsforening underkender holdets afvisning, og den 6. januar møder Kamal Qureshi derfor op til sin første vagt, men nægtes adgang til hjemmet – det samme sker da han møder op til sin anden vagt.

Allerede i MOK den 23. februar 1994 skriver Københavns Kredsforenings formand, Klas Raaschou Jensen, på vegne af bestyrelsen en grundig redegørelse af sagen i forbindelse med, at der indkaldes til en ekstraordinær generalforsamling.

Her skriver han at " hvis uanstændige rygtedannelser skal overtage styringen af FADLs arbejde, vil de blive dødbringende for foreningen og vores fremtidige arbejdsmuligheder".

Sagen skulle først være gennemgået på den ordinære generalforsamling den 6. april, men et halvt hundrede FADL-medlemmer har krævet en ekstraordinær generalforsamling for at omstøde Repræsentantskabets beslutning om at seponere og nedlægge ventilatorhold 4617.

I det hele taget redegør Klas Raaschou Jensen meget nøje for det hidtidige forløb, hvori han under overskriften "Helsingegate" fortæller hvordan holdleder og hold bevidst har saboteret ansættelsen af pakistanerne.

Den 21. januar 1994, er det lykkedes Kredsforeningen at få sygehuset til at anerkende ansættelsen af de to ventilatorer. Der afholdes et møde i familiens hjem mellem FADL, familien og dens advokat, overlægen fra Hillerød sygehus og et holdmedlem. Her udsættes Kamal Qureshi for grove injurier og bagvaskelse af det tilstedeværende holdmedlem, og overlægen anser det for omsonst at forfølge mødets formål!

Endnu et forsøg den 4. februar mislykkes også – familien vil end ikke mødes med Kamal Qureshi. Herefter indstilles det til repræsentantskabet at seponere holdet, og den 9. februar bekræfter Repræsentantskabet indstillingen. Sygehuset får besked, og holdet nedlægges den 1. marts 1994 kl. 07.00.

Opbakning fra medlemmerne

Inden da bifalder den ekstraordinære generalforsamling den 28. februar, at " bestyrelsen og repræsentantskabet har stået fast på, at FADL under ingen omstændigheder vil acceptere, at der gøres forsøg på racediskrimination eller anden diskrimination over for FADLs medlemmer.

Gennem den såkaldte Helsingesag er der opnået dyrekøbt, men også meget vigtig erfaring. Generalforsamlingen opfordrer bestyrelsen, repræsentantskabet og Vagtbureauets medicinsk-faglige ledelse til i højere grad at være opmærksom på, at økonomiske interesser både hos FADLs egne medlemmer og FADLs vagtbureau kan være medvirkende til, at disse lukker øjnene for åben eller tilsløret diskrimination.

Generalforsamlingen anmoder bestyrelsen og KKR om at gennemgå og om nødvendigt revidere de gældende holdleder- og indsuppleringsinstrukser med henblik på at styrke kontrollen med, at diskrimination ved indsuppleringer ikke finder sted".

Kun 17 tilstedeværende medlemmer stemmer imod beslutningen om ophævelse af holdet. Seks undlader at stemme og 207 stemmer for. Klas Raaschou Jensen konstaterer videre i MOK 23. februar 1994, at FADLs image vil lide skade, hvis ikke et stort antal medlemmer møder op og støtter " fair play for alle i FADL". Han skriver videre, at FADL ikke tidligere har " oplevet en mere hensynsløs overtrædelse af de kollegiale vedtægter".

Eksklusion

Rapporten fra Københavns Kredsforening omhandlende hele forløbet, lå klar den 11. april 1994 og var på næsten 30 tæt skrevne sider. Heri gennemgås hele forløbet kronologisk, og alle de implicerede roller kortlægges og vurderes.

Om Kamal Qureshi står, at han " efter bestyrelsens vurdering har eksponeret, at racediskrimination - tilsløret eller åbent - også findes i sundheds- og sygehussektoren. Det er prisværdigt, at han har stået fast på sine rettigheder på trods af det store pres på ham og de store omkostninger, det har haft for ham.

Om Shabbir Ahmed, der ikke var så udfarende i sagen som Kamal Qureshi, står, at han " uforvarende er blevet bragt i en situation, som har krænket hans rettigheder. Han er tillige blevet brugt som " gidsel" af holdet i dets forsøg på at legitimere udelukkelsen af Kamal. På den baggrund mener bestyrelsen ikke at kunne bebrejde Shabbir Ahmed hans noget inkonsistente reaktioner".

Familien har et " tvivlsomt syn på ventilatorer af fremmed herkomst og er i almindelighed vanskelige at omgås. (...) Forældrenes aktuelle adfærd overskrider klart grænserne for, hvilke arbejdsbetingelser, der kan accepteres".

Sygehusets administrative ledelse har været modspiller og krævet, at FADL accepterede forældrenes fordomsfulde holdninger og dækket sig bag, at patientens tryghed var udsat. Ledelsen har løbende truet FADL med, at hvis foreningen ikke fulgte sygehusets krav, ville man overveje, om sygehuset fortsat skulle benytte lægestuderende som vagter i det hele taget.

Bestyrelsen og repræsentantskabets rolle gennemgås også og er heller ikke fejlfri. - Mest kritik får ventilatorhold 4617 og holdlederen.

Holdlederen har overtrådt holdleder- og indsuppleringsinstruksen. Begået lovbrud. Misligholdt sin oplysningspligt overfor Vagtbureau og bestyrelse. Modarbejdet bestyrelsen og repræsentantskabets beslutninger trods tilkendegivelser om samarbejdsvilje. Udvist uacceptabel inkompetence og umodenhed. Nedsat FADLs omdømme i offentligheden samt nedsat Kamal Qureshis omdømme i offentligheden. Uden holdlederens afvisning den 22. september 1993 havde der slet ikke været en sag. Holdlederen har tillagt patientens familie den endelige ansættelsesmyndighed - og skulle straks have fortalt dem, at deres begrundelse var uacceptabel og ulovlig.

Bestyrelsen indstiller til repræsentantskabet, at holdlederen ekskluderes af FADL. Det samme gælder fem holdmedlemmer, mens en sjette tildeles en misbilligelse. Københavns Kredsforenings Repræsentantskab fastsætter betingelserne for eventuel genoptagelse af medlemskab i FADL.

Rapporten slutter med disse bemærkninger: " I næsten et halvt år har bestyrelsen brugt ualmindelig mange ressourcer på denne sag. Ud fra sagens principielle aspekter har dette været nødvendigt, og det har været opløftende at opleve, at et overvældende flertal af Københavns Kredsforenings medlemmer ved den ekstraordinære generalforsamling bakkede op om den linje, at enhver diskrimination i ansættelsespolitikken er uacceptabel, selv om denne holdning har omkostninger i form af mistede arbejdspladser. Lige så beskæmmende har det været, at medlemmer for at sikre en arbejdsplads og deres indtjening har handlet så hensynsløst og ukollegialt.

Men det skal heller ikke være nogen hemmelighed, at sagen også har medført, at en række andre vigtige opgaver har måttet udsættes. Det er derfor bestyrelsens håb, at der kan sættes et punktum for denne sag ved det kommende repræsentantskabsmødes beslutninger, således at bestyrelsen, Københavns Kredsforenings Repræsentantskab og sekretariatet kan frigøre tid og energi til andre arbejdsopgaver".

Senere samme måned kunne FADL fejre sit 40 års jubilæum.

- Jeg bar ikke skudsikker vest, for jeg arbejdede ikke direkte i skudlinjen. Ikke for at spille helt, slet ikke. Egentlig skulle jeg have været med på et minerydningshold ind i Irak, men da krigen sluttede så forholdsvis hurtigt, blev det ikke til noget.

Tilbage i 1994-95 opholdt han sig det meste af et år som studerende i Guinea-Bissau sammen med sin kone Katja, der i dag arbejder som børnelæge. Dengang var det det rigtige sted for ham at gøre en lægelig indsats.

I Folketinget

I 1998 bliver Kamal af SF bedt om at hjælpe med en integrationspolitik. Her oplever han, at erfaringen fra Medicinerrådet og rusvejledningen er en stor hjælp. Han indser, at det er i politik, kampen skal stå, og han melder sig ind i SF, selv om han endnu ikke ser sig selv som politiker. Selv om der er en åbenlys mangel på etniske repræsentanter for de politiske partier i Folketinget, overvejer han først selv at stille op til Folketinget, da en radiovært spørger ham: Hvorfor gør du det ikke selv?

I 2000 opstilles Kamal så i Søndre Storkreds, og i 2001 siger han sit job op og er på vej til Afghanistan på grund af den igangværende krig - som han er den eneste i SF's hovedbestyrelse, der er imod.

Men så udskrives der valg, og Kamal kommer i Folketinget.

- Her tog jeg ikke af sted, men ellers er mit værdisæt internationalt, og jeg vil ikke blive inden for Christiansborgs mure, hvis der er mere brug for mig et andet sted i verden. Derfor tog jeg til Østjerusalem sidste år. Det er ikke SF's værdier, der ligger højest på min prioriteringsliste - og det ved partiet godt.

- Det var ikke sådan, at alle mennesker bare sagde værsgo!, da jeg stillede op, men jeg havde klar opbakning fra partiet og blev valgt med mange stemmer til SF's hovedbestyrelse på landsmødet.

- Ballasten som rusvejleder, hvor vi har haft mange etiske diskussioner, og som læge i det hele taget har jeg haft brug for i forbindelse med hele debatten om ægsortering i Folketinget. Jeg har en anden baggrund end mange af politikerne i Folketinget for at kunne diskutere sundhedsfaglige emner. Jeg tror ikke, at læger er mindre følelsesbetonede, men man kan sige, at de er vant til at trodse naturen: Redde menneskeliv, når man ikke troede det muligt, foretage aborter og så videre.

Kamal har for nyligt igen været i Pakistan. En nær kusine var ude for en alvorlig ulykke, og denne gang var han ikke i tvivl om, at han skulle skynde sig derned. Det selv om hans kone Katja var tæt på at skulle føde deres tredje barn.

- Jeg tog derned, fordi hun er nær familie - datter af min fars bror. Men også fordi jeg som læge kunne gøre en forskel ved kun at skulle tage vare på én patient - i modsætning til de travle pakistanske læger. Og også kunne fungere som bindeled imellem familien og hospitalet. Igen var der mange forventninger til mig, og jeg kan ikke gøre andet end at forsøge at leve op til dem.

Savner du at arbejde som læge?

- Jeg savner kontakten med patienterne. At sætte en behandling i gang for til sidst at kunne udskrive vedkommende. Og jeg savner også lægekolleger, og det fællesskab og de fælles referencer, man har. Men ikke den frustration, der også kan være. Lige nu synes jeg der er brug for mig her. Som medlem af Folketinget kan jeg arbejde mere for generelle forbedringer, eksempelvis bedre vilkår for narkomaner, bedre ulandsbistand, og de store sundhedspolitiske spørgsmål. Men om jeg er i Folketinget om 10 år eller om et år, kan jeg ikke svare på. Man kan ikke planlægge, hvad der skal ske, og jeg er blevet mere ydmyg over for livet. Hvis jeg vælger igen at tage ud i verden, håber jeg, at andre vil tage over. Og så længe de andre i partiet mener, at jeg spiller en rolle, så bliver jeg der. Altså med mindre jeg får en vigtigere rolle et andet sted!

